
Uchwała Prezydium NRA z dnia 26 kwietnia 1973 r.

Palestra 17/5(185), 87-91

1973

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

NACZELNA RADA ADWOKACKA

A.

Publikując uchwałę Prezydium NRA o podstawowych założeniach nowelizacji przepisów o adwokaturze trzeba podkreślić, że w swej istocie stanowi ona uzasadnienie do projektu Prawa o ustroju adwokatury. Sam projekt wraz z przepisami wykonawczymi nie będzie publikowany na naszych łamach ze względu na jego obszerność. Dotrże on jednak do Kolegów w formie powielaczowej i będzie stanowił przedmiot dyskusji środowiskowej, po której dopiero przybierze ostateczny kształt. Uzasadnienie do projektu jest lapidarne, ale tak istotne dla samej adwokatury i przyszłych aktów normatywnych w tym zakresie, że zasługuje na publikację bez obawy dezaktualizacji.

REDAKCJA

Uchwała Prezydium NRA z dnia 26 kwietnia 1973 r.

Podstawowe założenia nowelizacji przepisów o adwokaturze

Dynamiczny rozwój naszego społeczeństwa wysuwa także w dziedzinie socjalistycznego porządku prawnego nowe zadania i właśnie dlatego wszystkie organy ochrony prawnej rozpatrują możliwości lepszego, bardziej skutecznego działania.

W procesie zachodzących przemian również adwokatura poszukuje jak najlepszych środków do tego, by przypadające jej zadania w ochronie socjalistycznego porządku prawnego wykonać jak najlepiej, by rezultaty jej pracy były na miarę potrzeb społecznych.

W toczącej się od kilku lat w adwokaturze dyskusji nad programem rozwoju adwokatury i nad środkami jego realizacji ujawniła się potrzeba nowelizacji przepisów o adwokaturze w sposób adekwatny do perspektyw rozwojowych. W dyskusji tej bowiem znalazła potwierdzenie oczywista prawda o ścisłej współzależności treści i formy.

Opracowany i uchwalony przez NRA projekt ustawodawstwa o adwokaturze (Prawa o ustroju adwokatury i aktów wykonawczych) uwzględnia w sposób kompleksowy potrzebę zmian normatywnych, dając należyte miejsce ogólnospołecznym tendencjom rozwojowym.

Poszukując właściwej formuły prawnej dla określenia roli i miejsca adwokatury w ochronie socjalistycznego porządku prawnego, projekt już w samym tytule ustawy proponuje wprowadzenie nazwy „Prawo o ustroju adwokatury”, upatrując w tej nazwie zaakcentowanie istotnej roli i funkcji tego zawodu. Zgodnie z tym założeniem stwierdza się w art. 1 ust. 1 projektu, że „Adwokatura jest niezawisłym współczynnikiem wymiaru sprawiedliwości w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej”, przy czym zmiana redakcyjna przepisu art. 2 („współdziałając”) ma tę cechę niezależnego współdziałania stosownie uwypuklić.

Jak więc z powyższego wynika, projekt kładzie silny nacisk na to, aby w przepisach znalazła należyte odbicie funkcja i ranga adwokatury w ochronie socjalistycznego porządku prawnego.

Adwokatura zorganizowana jest na zasadach samorządu zawodowego i ta tradycyjalna już forma organizacji spełnia doskonale swoje zadanie. Coraz wyższa dojrzałość polityczna adwokatury, istotne uspołecznienie pracy zespołów, a w końcu fakt, że samorząd potrafił najlepiej wykorzystać twórcze zaangażowanie środowiska i stał się dobrą szkołą społecznego działania, politycznego myślenia, uzasadnia dalsze rozwijanie i pogłębianie samorządności adwokatury. Sprzyjać mają temu propozycje zmierzające do przekazania samorządowi całości uprawnień związanych z polityką kadrową (kontrola odwoławcza, plan terenowego rozmieszczenia itp.); uwzględnienie tej propozycji pozwoliłoby na większą jednolitość i kompleksowość polityki kadrowej w adwokaturze. Mając na uwadze fakt, że działalność samorządu adwokackiego pozostaje pod zwierzchnim nadzorem Ministra Sprawiedliwości, który posiada stosowane uprawnienia do ingerencji w razie działania sprzecznego z prawem (kontrola legalności) lub interesem społecznym (kontrola celowości), a także — w pewnym zakresie — pod nadzorem Sądu Najwyższego, uznać należy za celowe ograniczenie udziału prokuratora w postępowaniu dyscyplinarnym tylko do tych wypadków, w których postępowanie to zostało wszczęte na polecenie Ministra Sprawiedliwości lub gdy zarzucany czyn zawiera znamiona przestępstwa (art. 101 ust. 4 proj.).

Przyspieszeniu rozwoju demokracji socjalistycznej w adwokaturze towarzyszyć musi tworzenie korzystniejszych warunków do przeprowadzania kontroli środowiskowej nad działalnością samorządu, do ściślejszej więzi środowiska z jego samorządem, do lepszego, pełniejszego wykorzystania wszelkich twórczych inicjatyw.

Tej tendencji daje wyraz zwiększenie reprezentatywności organów samorządowych. Służyć temu ma wprowadzenie instytucji Zjazdu Adwokatury (art. 8 i 66 projektu), którego zadaniem byłoby m. in. dokonywanie wyboru naczelnych organów samorządu oraz „wyttyczanie na przyszłość ogólnych kierunków działania samorządu adwokackiego”, a także zwiększenie składu Naczelnej Rady Adwokackiej i jej Prezydium.

Wychodząc z założenia, że w małych liczebnie izbach adwokackich (do 150 adwokatów) nie ma żadnych trudności w odbywaniu walnych zgromadzeń, za których przywróceniem przemawia potrzeba ożywienia działalności całej izby, proponuje się takie ograniczenie obowiązującego dotychczas systemu przedstawicielskiego (zgromadzeń delegatów), aby dotyczył on tylko izb adwokackich zrzeszających więcej niż 150 adwokatów. Dotychczasowa praktyka wykazuje, że w mniejszych izbach, ze względu na sprawowanie funkcji samorządowych, bierze udział większość członków izby, projekt więc zmierza do urealnienia przepisów w tym zakresie.

Podstawowym ogniwem samorządu i ośrodkiem pomocy prawnej adwokatów dla ludności są zespoły adwokackie. Zamierzeniem projektu jest, aby rezygnując z instytucji o charakterze fasadowym, tj. społecznych biur pomocy prawnej, które zresztą w 9-letnim okresie obowiązywania ustawy o ustroju adwokatury z 1963 r. nie zostały utworzone, więcej troski wykazać o doskonalenie zespołów adwokackich. Zespoły te bowiem, jako jedyna forma wykonywania zawodu, w ciągu 21 lat ich faktycznego istnienia zdały dobrze egzamin, a tylko ich działalność musi być stale doskonalona.

To dalsze doskonalenie modelu zespołu adwokackiego upatruje projekt w następujących rozwiązaniach:

- a) w możliwości tworzenia filij zespołów „w uzasadnionych wypadkach” (§ 2 rozp. Min. Spraw. w spr. zesp. adw.). Instytucja filij ma zapewnić pomoc prawną dla ludności w tych miejscowościach, w których zapotrzebowanie nie uzasadnia utrzymywania zespołów;
- b) w tworzeniu warunków do rozwijania specjalizacji zawodowej (§ 1 i 5 cyt. rozp.), co stanowi realizację jednej z podstawowych funkcji samorządu: podnoszenie kwalifikacji zawodowych.
Obydwie powyższe sytuacje mają na uwadze interes ludności korzystającej z pomocy adwokatów;
- c) w ograniczeniu udziału stałego do pewnych tylko, enumeratywnie wskazanych sytuacji i osób (art. 22 i 23 prawa o ustr. adw. i § 34 ust. 2 rozp. w spr. zesp. adw.). Takie uregulowanie zmierza do zapewnienia bardziej sprawiedliwej relacji pomiędzy pracą a płacą, przy czym żeby nie doszło do zwichnięcia proporcji, podkreśla się w art. 22 ust. 1 pkt 1 pr. o u.a. prawo członka zespołu do „udziału w pracy”. Z pra-

wa tego wyniku obowiązek zespołu zapewnienia jego członkom właściwego zatrudnienia, wykorzystania ich gotowości do pracy;

- d) w zwiększeniu samodzielności zespołu, wyrażającej się m. in. w wyborze kierownika zespołu i jego zastępcy.

Wszystkie te nowe zadania zwiększają znaczenie problemu struktury środowiska. Wysoka ranga zawodu, potrzeba zapewnienia pomocy prawnej dla ludności we wszystkich miejscowościach, w których istnieje zapotrzebowanie, i to pomocy stojącej na wysokim poziomie — to przesłanki i przyczyny nowych propozycji w zakresie aplikacji adwokackiej (bezpośredniej po studiach, 4-letniej, ale z uwzględnieniem pewnego okresu pracy w sądach lub prokuraturach), odstąpienia od obligatoryjności wpisów na listę adwokatów, a w końcu wprowadzenia wieku emerytalnego. Uwzględnienie tych postulatów stworzy szansę lepszej rekrutacji i wykorzystania kadr adwokackich, czyli bardziej prawidłowej polityki kadrowej, nie ignorującej również prognoz demograficznych.

Z propozycjami tymi wiąże się ściśle sprawa zniesienia zakazu łączenia stanowiska pracownika nauki z zawodem adwokata. Obowiązujący dotychczas przepis art. 70 pkt 1 ustawy o ustr. adw., wbrew potrzebom zacieśniania więzi teorii z praktyką, zamykał niesłusznie drożność pomiędzy dwiema dziedzinami: nauką i praktyką.

Problemem narosłym już od bardzo wielu lat jest odpłatność pomocy prawnej z urzędu. Sprawa ta była przedmiotem interpelacji na każdym niemal spotkaniu, zebraniu czy zgromadzeniu; nader często sprawiała też ona trudności interpretacyjne w orzecznictwie sądowym. Podstawowym argumentem przemawiającym przeciwko dotychczasowemu stanowi rzeczy jest obowiązująca w naszym państwie zasada konstytucyjna wynagradzania każdej pracy. W okresie międzywojennym, w warunkach indywidualnego wykonywania zawodu i braku regulacji prawnej stawek za usługi adwokackie, można było jeszcze w pewnym stopniu zrozumieć (choć nie zaakceptować) przerzucanie na barki adwokatury ciężaru pomocy prawnej z urzędu. W aktualnej jednak sytuacji jest to nie do utrzymania ze wspomnianych wyżej przyczyn ustrojowych, a także dlatego, że obecny stan prawny w tym względzie nie tylko nie ułatwia, ale wręcz utrudnia realizację idei pomocy prawnej z urzędu. Długotrwałe procesy karne, nierzadko ciągnące się po kilka miesięcy, wyłączają praktycznie adwokatów wyznaczonych z urzędu z prowadzenia innych spraw, i to bez żadnego ekwiwalentu. Nie ma żadnej dobrej racji po temu, aby obciążać adwokatów bezpłatnym świadczeniem pomocy prawnej z urzędu, skoro tego rodzaju działalność mieści się w funkcjach państwa odnoszących się do ochrony porządku prawnego. Na ten cel powinny być w budżecie Skarbu Państwa zapewnione środki finansowe, co dla budżetu Państwa nie stanowiłoby nadmiernego ciężaru. Obciążenie to miałyby w znacznym stop-

niu charakter prowizoryczny, albowiem koszty obrony z urzędu byłyby następnie wyegzekwowane od właściwych podmiotów na tych samych zasadach co obecnie koszty sądowe. Należy tu zauważyć, że już obecnie w sprawach karnych Skarb Państwa pokrywa koszty obrony w wypadku uniewinnienia oskarżonego. Wprowadzenie odpłatności Skarbu Państwa za obrony z urzędu dałoby kierownikom zespołów właściwe możliwości rzeczywistego rozdziału pracy.

Ze względu na to, że postulaty adwokatury w sprawie integracji z radcami prawnymi wymagają szczegółowego, odrębnego unormowania, w projekcie zawarta została jedynie teza o tym, że wykonywaniem zawodu adwokata jest również zajmowanie stanowiska radcy prawnego (art. 3 projektu pr. o u.a.).

Ta z konieczności ogólna charakterystyka tendencji, jakie legły u podstaw projektu nowelizacyjnego, miała na celu wykazanie, że oczekujące adwokaturę zadania w zakresie ochrony porządku prawnego wymagają dalszego — również normatywnego — doskonalenia modelu samorządu adwokackiego i że jest to konieczne w interesie nie tylko samego środowiska, ale przede wszystkim ludności korzystającej z pomocy prawnej adwokatów. Wzgląd więc na lepsze ilościowo i jakościowo zapewnienie tej pomocy prawnej jest zasadniczym motywem proponowanej nowelizacji.

B.

Z prac Prezydium NRA

1. Na posiedzeniu w dniu 12.IV.br. dokonano rozdziału dotacji z CFSAA na poprawę sytuacji lokalowych zespołów adwokackich i rad adwokackich, na urządzenie wewnątrz lokali zespołów adwokackich oraz na pomoc dla adwokatów w uzyskaniu mieszkań spółdzielczych. Rozpatrując wnioski poszczególnych rad adwokackich oraz mając na uwadze możliwości finansowe nadwyżek CFSAA, przyznano na rok 1973 następujące kwoty dotacji:

Rada Adwokacka w Białymstoku — 500.000 zł na poprawę sytuacji lokalowej oraz 20.000 zł na mieszkania dla adwokatów;

Rada Adwokacka w Bydgoszczy — 30.000 zł na lokale dla adwokatów;

Rada Adwokacka w Gdańsku — 135.000 zł na poprawę sytuacji lokalowej;

Rada Adwokacka w Katowicach — 350.000 zł na poprawę sytuacji lokalowej, 50.000 zł na urządzenie wewnątrz oraz 30.000 zł na lokale dla adwokatów;